

VARIANT A

1. Mitmendat sajandit aastaarvud tähistavad? Märki araabia ja Rooma numbriga. 4 p 7–8 õiget 4 p; 5–6 õiget 3 p; 3–4 õiget 2 p; 1–2 õiget 1 p

Punkti saamiseks peab olema sajandile lisatud ka eKr, kui aastaarv seda eeldas.

	araabia number	Rooma number
476. a	5. saj	V saj
1006. a eKr	11. saj eKr	XI saj eKr
1453. a	15. saj	XV saj
44. a eKr	1. saj eKr	I saj eKr

2. Ajajoonele on märgitud sajandid enne Kristust ja pärast Kristust. Kanna järgmised aastaarvud ajajoonele ristiga ja lisa õige aastaarv. Vaata näidet. 4 p

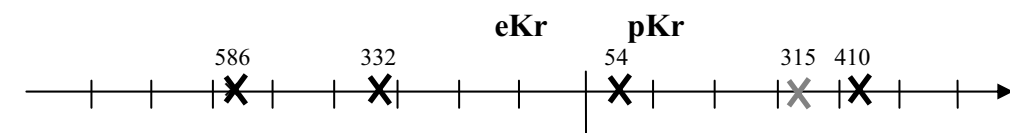
586. a eKr

54. a

410. a

332. a eKr

Näide: 315 a

3. Pane tegevusalad numbritega ajaliselt järjekorda. Alusta kõige varasemast. 2 p
Kõik õige 2 p, üks õige 1 p

- 3. põlluharimine
- 1. korilus
- 2. kivi lihvimine

4. Kaardil on numbritega tähistatud järgmised kohanimed: Vahemeri, Pärsia laht, Kreeka, Egiptus, Eufrati jõgi, Mesopotaamia
Kirjuta kohanimi sobiva numbri juurde. Kaardile ära kohanimesid märgi. 6 p

- 1. Pärsia laht 2. Vahemeri 3. Eufrat
- 4. Mesopotaamia 5. Egiptus 6. Kreeka

5. Mõisted. 7 p

1. Kirjuta tabelisse sobivad mõisted järgnevast loetelust. 5 p Arvesta, et kaks mõistet ei sobi 6 õiget 5 p; 5 õiget 4 p; 4 õiget 3 p; 3 õiget 2 p; 2 õiget 1 p; 1 õige 0 p

Mõisted: kiilkiri, Jahve, akropol, Tutanhamon, rippuvad aiad, sfinks, amfiteater, olümpiamängud

Egiptus	Mesopotaamia	Kreeka
Tutanhamon	Kiilkiri	Akropol
Sfinks	Rippuvad aiad	Olümpiamängud

2. Vali 1. ülesandest üks mõiste ja seleta selle tähendus. 2 p Põhjalik mõiste seletus 2 p, lühike 1 p

Õpilane iseloomustab mõisteid oma teadmiste põhjal. Kui õpilane oskab esile tuua vähemalt 2 iseloomulikku tunnust, märksõna mõistete kohta, võib anda 2 punkti.

Võimalikud vastused

Tutanhamon (1 p) – Egiptuse vaarao (valitseja)

Tutanhamon (2 p) – Egiptuse valitseja, kelle haud leiti puutumatusena, rüüstamatusena, õpilane võib kirjeldada hauakambri leide või Tutanhamoni sarkofaagi jne.

Sfinks (1 p) – suur kivikuju (püramiidide kõrval)

Sfinks (2 p) – inimese pea või näoga ja lõvi kehaga lamav kivikuju Egiptuses; valvas püramiide, et ei rikutaks vaaraode rahu jne.

Kiilkiri (1 p) – Mesopotaamiast (Babülooniast) pärit kiri või kirjasüsteem

Kiilkiri (2 p) – sumerite leiutatud kiri, üle 5000 aasta vana, üks märk tähendab tavaliselt silpi, kiilukujulised märgid, kirjutati savitahvlitele, märgid vajutati savitahvlile pilliroost kolmnurkse otsaga pulgakesega, kiilkirjas ka vanim sumerite eepos jne.

Rippuvad aiad (1 p) – (lossi) astangutele rajatud aiad või kunstlik park Babüloni linnas

Rippuvad aiad (2 p) – kuuluvad seitsme maailmaime hulka, asusid Babülonis, rajati Nebukadnetsar II ajal; Babüloni kuningalossi katusele ja astangutele rajatud kunstlik park; õpilane võib seda kirjeldada

Akropol (1 p) – kaljukünkale ehitatud kindlus

Akropol (2 p) – linnriigi (polise) keskuses kaljukünkale ehitatud kindlus, mille ümber paiknesid templid ja linnaelanike majad, kaugemale jäid põllud, karjamaad ja ümberkaudsed külad; kõige uhkem oli Ateena akropol, kus asus Parthenoni tempel ja teised templid, Pallas Athena kuju jne; Ateena mõjukaima poliitiku Periklese ajal toimusid suurejoonelised ehitustööd Ateena akropolis; varasemal perioodil oli akropolil sõjaline tähtsus, järk-järgult see otstarve vähenes

Olümpiamängud (1 p) – Zeusi auks korraldatud võistlused, Kreeka kõige tuntumad spordivõistlused

Olümpiamängud (2 p) – toimusid iga 4 aasta tagant, kreeklaste kõige tuntumad võistlused, mis toimusid peajumal Zeusi auks Olümpias, kuhu kogunesid sportlased kõikjalt, kus kreeklased elasid; õpilane võib kirjeldada võistlusi jne.

14. Seleta alljärgnevate väljendite tähendus. 2 p

Achilleuse kand – Achilleus oli vanakreeka kangelane, tema ema püüdis ebaõnnestunult poega surematuks muuta. Sellest loost on kaks versiooni. Vanema versiooni järgi määris ema oma imikust poega ambroosiaga ning tõstis ta siis tule kohale, et põletada temast surelikkus; ent selle tegevuse juures katkestas teda Peleus ning raevunud ema hülgas nii oma mehe kui ka poja. Peleus andis Achilleuse kentaur Cheironi kasvatada ja õpetada. Hilisema versiooni kohaselt kastis ema noore Achilleuse Styxi jõkke. Kõik, mida jõe püha vesi puudutas, muutus haavamatuks. Et aga ema hoidis Achilleust vette kastes kinni tema kandadest, jäid need kuivaks ning seetõttu kaitsetuks. Trooja sõjas tabas Paris teda kanda. Tänapäeva tähenduses *ainuke nõrk koht inimesel*.

Lakooniline kõne – Spartalased pidid rääkima lühidalt ja selgelt. Tuleb Lakoonika maakonna järgi, kus spartalased elasid. Tähendab lühikest, täpset ja selget kõnet (vastust).

LISAÜLESANNE. See ülesanne täida alles siis, kui teised ülesanded on vastatud.

Võrdle laste kasvatamist (kooli) Ateenas ja Spartas. Kirjuta mõlema kohta tabelisse kolm iseloomulikku joont.

Õpetamise (kasvatamise) iseloomulikud jooned Ateenas	Õpetamise (kasvatamise) iseloomulikud jooned Spartas
Poisid pidid käima koolis, kus neile õpetati lugemist, kirjutamist arvutamist, rikkamad poisid jätkasid eneseharimist, võeti muusika-, tantsu- ja kõnekunstitunde, 18.–20. eluaastani viibisid noormehed riigi sõjateenistuses; tüdrukute haridus oli iga perekonna oma asi, tavaliselt õppisid nad kodus ema käe all majapidamist ja käsitööd.	Erakordselt suur tähelepanu kehalistele harjutustele ja sõjalisele väljaõppele, vastsündinud lastest jäeti ellu ainult terved ja tugevad, 7-aastaselt võeti poisid ema juurest ära ja edaspidi elasid nad kõigi kodanike kontrolli all, poisid tegelesid kehalise treeningu ja sõjaliste harjutustega, õppisid muusikat ja tantsu, kirjaoskusele pöörati vähem tähelepanu, sageli pidid poisid taluma nälga ja valu; tüdrukud tegelesid kehalise treeninguga, õppisid tantsu ja koorilaulu, elasid ema hoole all.
Pöörati tähelepanu kehalistele ja sõjalistele harjutustele.	Vanemate inimeste käske tuli vastuvaidlematult täita. Lühike ja selge kõne.
Õpetati lugemist, kirjutamist, arvutamist, tantsimist, kõnekunsti, muusikat, filosoofiat, kirjandust.	
Ideaaliks igakülgselt arenenud inimene.	Ideaaliks tugev, vastupidav, kartmatu sõdur.

Leia üks sarnasus ja üks erinevus Sparta ja Ateena laste kasvatamises (õpetamises).

Sarnasus: Tüdrukuid õpetas ema, tüdrukud ei käinud koolis, poisid käisid koolis, laul ja tants tähtsal kohal. Pöörati palju tähelepanu nii kehalistele kui ka sõjalistele harjutustele, õpilased said teadmisi muusikas, kirjutamises, lugemises, arvutamises.

Erinevus: Spartas pöörati vähem tähelepanu kirjaoskusele, karm kasvatus, Spartas kasvatati lapsi riigi range kontrolli. Spartas peeti kõige tähtsamaks sõjameeste kasvatamist ja pearõhk oli kehalistel harjutustel.

Ateenas õpetati tantsimist, kõnekunsti, filosoofiat, kirjandust. Ideaaliks oli inimese igakülgne arendamine.

6. Ajaloolised isikud. 4 p

1. Moodusta paarid. Kirjuta teise tulba ees olev täht õige nime ette. 2 p

B Aleksander Suur
A Herakles

A. Kreeklaste vägilane
B. Makedoonia valitseja
C. Kreeka filosoof

2. Vali 1. ülesandes esitatud isikute hulgast üks ja iseloomusta teda. 2 p Pikem iseloomustus 2 p, lühike 1 p

Üks iseloomustav tunnus 1 p, kaks tunnust 2 p

Võimalikud vastused

Aleksander Suur (1 p) – Makedoonia kuningas, Philippos II poeg, Makedoonia väejuht
Aleksander Suur (2 p) – üks maailma kuulsamaid väejuhte ja riigimehi, vallutas kogu Väike-Aasia, Pärsia, Egiptuse ja osa Indiast; suri 323. a eKr ootamatult, olles 33-aastane; maailmariigi rajaja, mis ulatus Makedooniast Indiani, pealinnaks Babülon jne

Herakles (1 p) – Kreeka kangelane; sooritas 12 vägitegu

Herakles (2 p) – kreeklaste kuulsaim ja armastatum kangelane enne Trooja sõda, Zeusi poeg; alustas oma vägitegusid hällilapsena, rändas mööda Kreekat ja sooritas vägitegusid, sooritas 12 vägitegu, doorlaste ülikud pidasid teda oma esiisaks, ta oli taltsutamatu loomuga ja tegi ise ka vahel kurja; õpilane võib kirjeldada mõnda Heraklese vägitegu

7. Täida lüngad. 6 p

Kreeka asub **Peloponnesose** poolsaare lõunaosas. Kreeklased ise nimetasid oma maad **Hellaseks**.

Muistsete kreeklaste peamised tegevusalad olid **karjakasvatus (käsitöö)** ja **põlluharimine**

(**meresõit**). Kreeka kaks tähtsamat linnriiki olid **Sparta ja Ateena**.

8. Töö pildiga. 5 p

1. Kes või mis on pildil? Vastus kirjuta pildi alla. 3 p

1. Zeus, Zeusi kuju Olümpias
2. Sarkofaag (vaarao kirst), Tutanhamon, vaarao
3. Püramiid(id)

2. Vali üks pilt ja kirjelda pildil kujutatut. 2 p Põhjalik kirjeldus 2 p, lühike 1 p

Kui õpilane nimetab ühe toodud tunnustest, saab ta 1 punkti, kui kaks siis 2 punkti

Zeus – kuju autor Pheidias, kuju asus Zeusi templis Olümpias, kuulub seitsme maailmaime hulka, kuju oli puust, nägu ja käed kaetud elevantiluuga ja riided tehtud kullast; õpilane võib Zeusi kuju kirjeldada jne.

Sarkofaag – suur kirst, kuhu asetati muumia, sarkofaag asetati hauakambrisse, sarkofaag oli kaunistatud; Tutanhamon – Egiptuse vaarao; hauakamber leiti puutumatusena; muumia on palsameeritud surnukeha (lühike vastus), õpilane kirjeldab mumifitseerimist või Tutanhamoni lugu

Püramiidid – vaarao hauakambrid, asuvad Gizas, kuuluvad seitsme maailmaime hulka, suurim on vaarao Cheopsi püramiid, kõrgus ligi 147 m, laoti suurtest kiviplokkidest, ehitamine kestis kogu vaarao eluaja; õpilane võib kirjeldada püramiidide ehitamist, otstarvet jne.

9. Kirjuta mõiste, mida on iseloomustatud. 4 p

1. Koosoleku- ja turuplats Kreekas – **agoraa**
2. Ehituskunst – **arhitektuur**
3. Egiptuse valitseja – **vaarao**
4. Jumal Marduki tempel Babüloni linnas – **Paabeli torn**

10. Nimeta kolm vanaaja olümpiamängude spordiala. 3 p

Võimalikud vastused:

1. (staadioni) jooks,
2. hobukaarikute võidusõit,
3. maadlus,
4. rusikavõitlus,
5. viievõistlus (viievõistluse alad: kaugushüpe, kettaheide, odavise, jooks, maadlus)

11. Loe läbi järgnev tekstikatkend ja vasta küsimustele. Vastamisel tugine tekstile ja oma teadmistele. 5 p

1. Keda peeti demokraatliku linnriigi kodanikuks? 1 p

Linnriigi vaba meessoost täiskasvanud põliselanik.

2. Kes ei kuulunud demokraatlikus linnriigis kodanike hulka? 2 p

a, b naised, orjad, võõramaalased, sisserännanud, lapsed.

3. Kuidas tehti otsuseid aristokraatlikus polises? 1 p

Aristokraatlikes polistes kiitis rahvakoosolek ainult nõukogu otsused heaks. Otsused tehti nõukogus, kuhu kuulusid aristokraadid (otsused tehti aristokraatide poolt).

4. Kuidas tehti otsuseid demokraatlikus polises? 1 p

Demokraatlikus polises otsustati rahvakoosolekul kõik tähtsamad küsimused. Otsused tehti rahvakoosolekul kõigi kodanike osavõtul (otsused tehti kodanike poolt).

12. Koosta pildile ja oma teadmistele tuginedes vähemalt kuuelauseline seostatud jutuke „Kreeka teater”. 6 p

Maksimumpunktid saavad need õpilased, kes kirjutavad vähemalt kuus omavahel seotud lauset teatri kohta. Lausete nummerdamine ei võta punkte vähemaks.

Mõisted, mida õpilane võiks kasutada:

Dionysos, hobuserauakujuline, orkestra, skenee, theatron, koor, maskid, 2–3 näitlejat, tragöödiad, komöödiad, näitekirjanikud jne.

Näidisjutuke

Kreeka teater oli vabaõhuteater. Sageli paiknes teater akropoli jalamil. Vaatajate kohad olid poolkaares ümber näitemänguplatsi (orkestra). Selle taga asus puust lavaehitis (ehk skenee). Etendused toimusid päeval. Näitlejaid oli kaks või kolm. Etenduses osales ka koor. Tapmisi ja veretõid ei näidatud. Kõik esinejad kandsid maske. Mängisid ainult mehed.

6 p – lauseid on vähemalt kuus, need on omavahel seotud ja teemakohased, faktivigu ei ole; Kui lauseid on üle kuue ja neis on vigu, siis punkte ei vähenda

5 p – üks faktiviga kuue lause kohta

4 p – kaks faktiviga kuue lause kohta või laused ei ole omavahel seotud, kuid on õiged

3 p – kolm faktiviga kuue lause kohta või laused ei ole omavahel seotud ja neis on üks viga

2 p – neli faktiviga kuue lause kohta või laused ei ole omavahel seotud ja neis on kaks viga

1 p – viis faktiviga kuue lause kohta või laused ei ole omavahel seotud ja neis on kolm viga

0 p – kuus faktiviga kuue lause kohta või seostamata jutuke, kus on üle nelja vea

13. Vali üks järgmistest kultuurivaldkondadest ja kirjuta selle kohta kaks saavutust. Märgi ka riik või maa, kust see pärit on. 2 p Punkti annab saavutuse ja maa/riigi märkimine, kust see pärit on

Kultuurivaldkonnad: kirjandus, maalikunst, ehituskunst, skulptuur

Võimalikud vastused: õpilane võib nimetada kultuurisaavutusi nii Idamaade, Kreeka kui ka Rooma ajaloost (ehkki seda me ei oota).

Kirjandus

Sinuhe jutustus – Egiptus; eepos „Gilgameš” – Mesopotaamia; eepos „Ilias”, „Odüsseia” – Kreeka; sumerite eepos; komöödiad, tragöödiad – Kreeka; eepos „Aeneis” – Rooma; Cicero kõned – Rooma jne.

Maalikunst

Vaasimaalid – Kreeka; maalid hoonete seintel – Kreeka; maalid hauakambri seintel – Egiptus; eredavärvilised seinamaalid – Rooma jne

Ehituskunst

Knossose palee – Kreeka; püramiidid – Egiptus; templid – Egiptus (Mesopotaamia, Kreeka); Paabeli torn – Babüloonias, Mesopotaamia (Assüüria); Zeusi tempel – Kreeka (Olümpia); Athena tempel – Kreeka (Ateena); teater – Kreeka; amfiteater – Rooma

Skulptuur

Sfinks – Egiptus; tiivuline inimpeaga härg – Mesopotaamia (Assüüria); Zeusi kuju – Kreeka; Athena kuju – Kreeka